

Prof. Vyteniui Rimkui skirta ekslibrisų paroda

Ekslibrisai iš Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos Gerardo Bagdonavičiaus ekslibrisų fondo kolekcijos

Prof. Vaidotas JANULIS

Ekslibrisas (lot. ex libris – iš knygų) – mažas grafikos kūrinys, turintis charakterizuoti asmenį, instituciją, jos specifiką, atributiką, atitikti kompozicijos reikalavimus. XX a. antrojoje pusėje daugelis dailininkų, kurdami ekslibrisus, knygos specifikos reikalavimų nepaisė, žanrinis ekslibrisų savitumas dingo. Dailininkai dėmesį sutelkė ne į ekslibriso, o į grafikos specifiką, keitėsi ir formatai, dažnai tapdamas didesnis už pačią knygą, kito teksto santykis su vaizdu.

Profesoriaus Vytenio Rimkaus asmenybė, jo mokslinė veikla ir platus interesų laukas – profesionalioji Lietuvos dailė, tautodailė, šiuolaikinės tautodailės problemos, senovinių atvirukų, kitų spaudinių kolekcionavimas bei kita kultūrinė veikla – neliko nepastebėti ir paskatino dailininkus sukurti prof. V. Rimkui mažus dailės pasakojimų ekslibrisus.

Eksponuojami ekslibrisai apima 1987–2004 metų laikotarpį, autoriai iš šešių šalių yra su savo patirtimi, matymu, kultūrinio suvokimu, todėl įdomūs ir išraiškingi, savitai suprantantys profesoriaus veiklą ir asmenybę.

Reikia pažymėti, kad daugelis

Klemensas Kupriūnas. 2020 (3).

dailininkų V. Rimkaus asmenybei atskleisti pasirinko knygos motyvą, jos interpretacijas, geriau pažįstantys profesorių pasirinko lietuvių liaudies tautodailės, ženklų simboliką. Dailininkų ekslibrisai sukurti sausosios adatos, oforto, oforto

akvatintos, linoraižinio, šilkografijos, CAD, mišria technika.

Pirmiausia dėmesį patraukia Gražinos Didelytės ekslibrisas, sukurtas oforto akvatintos technika. Tai lyriškas, poetiškas kūrinys, kuriame daug simbolikos, plevenanti erdveje tinklainė lyg užkoduota informac-

Lolita Braza. 1987.

Klemensas Kupriūnas. 2020 (4)

ja, sklindanti ore. Čia išnyra aštrios geometrinės formos, primenančios tremties negandas ir išgyvenimus. Pro dangaus skliautą prasiskverbia saulės spinduliai, nušviečiantys kolonadą. Tai Menų fakulteto, kuriame prof. V. Rimkus dėstytojavo, simbolika. Gėriesi ir stebiesi, kaip įtaigiai autorė visa tai sujungė į harmoningą kompoziciją, bylojančią vidinius profesoriaus išgyvenimus.

Kitokie nei G. Didelytės Klemensas Kupriūno ekslibrisai, sukurti mišria technika, spalvingi, dramatiški ir fatališki. Spalvos atspindi Vytenio dvasines keliones, išgyvenimus, tarpusavyje disonuojančios ir rėkiančios spalvos mus nukelia į tremties prisiminimus, skaudžias patirtis. Kampuotos ekslibrisų kompozicijos ir linijų ritmika tai tik pavirtina. Ekslibrisuose atsirandantis paukščio fragmentas – lyg laisvės,

vilties skrydžio pranašas.

Maestro Alfonso Čepausko ekslibrisas – akvareliskas, lengvai sklindančios plokštumos skaido kompozicinę erdvę, kurioje skrieja planetos – akys, viską užrašanti savo žvilgsniu, ir, galima sakyti, profesionaliai įkomponuojančios tekstą į ekslibrisą.

Kiti autoriai, norėdami atskleisti prof. Vytenio Rimkaus asmenybę, pasirinko tautodailės simbolikos, ornamentikos raštą. Viena tokių Lolita Braza (Lolita Brazauskaitė-Putramentienė). Kurdamas centrinę kompoziciją Lolita pasitelkia paukštės metaforą. Paukštės snapu kelia žiedą aukštyn į šviesą. Autorė jas įpina į verpstės ir tautodailės rašto ornamentiką, kur harmoningai įsi-komponuotas tekstas. Žemės spalvų koloritas susisiečia su tautinių raštų spalvine harmonija ir kompozicijai suteikia įtaigumo, ramumos ir tvirtybės. Kitame autorės ekslibrisė „Ex libris J. Janonio Gimnazijai – 150, Vytenis Rimkus“ vaizduojamas dinamiškas stiklas, pro kurį stebimas tautodailės kūrybos laukas. Manychiau, tai graži užuomina į profesoriaus, kaip tyrėjo, šiuolaikinės tautodailės puoselėtojo, mokslininko, veiklą.

Henriko Mazūro linoraižinio raštai, Andriaus Zaikausko rūpintojėlis, Stasės Medytės išraiškingas paukštis, Povilo Šiaučiūno liaudies architektūros simbolika pratęsia gražų naratyvo kelią profesoriaus Vytenio Rimkaus asmenybės link.

Iš užsienio kūrėjų norėčiau išskirti Takao Sano iš Japonijos, Marina Terauds iš Jungtinių Amerikos Valstijų. Takao Sano ekslibrisė vaizduoja knygą, kurios pavadinimas „Vytenis Rimkus“. Knygos viršelis, iliustruotas bibliotekos fragmentu, mus tarsi kviečia kartu su profesoriu pasinerti į bibliotekos lobynus, toliau skaityti Vytenio Rimkaus istoriją ir keliauti kartu su juo. Ekslibrisas atliktas linoraižinio technika, sodraus, solidaus kolorito. Marina Terauds ekslibriso alegorija – tarsi suklupusio knygnešio, nešančio spaudos šviesą, figūra, akimirka sustingusi pailsėti nakties tamsoje. Sausosios adatos technika atliktas ekslibrisas puikiai atspindi nuotaiką, linija – įtaigi, harmoningai įsilieja į pustonių sutemas ir nuteikia pozityviai ir viltingai.

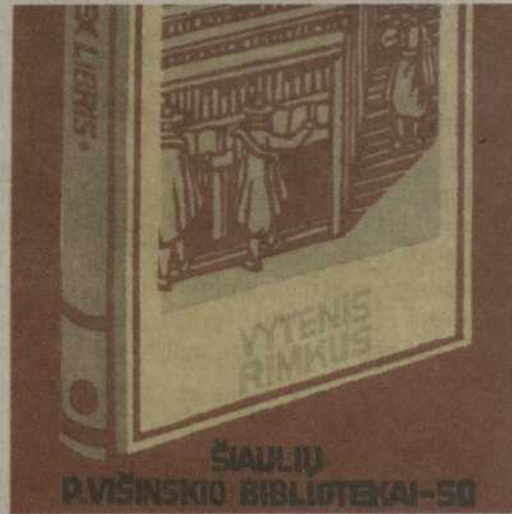
Tikiuosi, kad ši kolekcija neliks nepastebėta ir bus papildyta naujais profesoriui skirtais kūriniais.

Lolita Braza. 2001.

Stasė Medytė. 1990.

Takao Sano. Japonija. 2000.

Alfonsas Čepauskas. 2001.

Gražina Didelytė. 2000.

Marina Terauds. JAV. 2000.